

Владислав Сікорака
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
спеціальність 051 «Економіка»,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький, Україна

ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ВЕКТОР РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сучасні глобальні виклики, зокрема повномасштабна війна в Україні, кардинально змінюють умови економічного та соціального розвитку регіонів. Кіровоградська область, як і вся країна, зіткнулася з демографічними змінами, міграційними процесами та значним тиском на ринок праці. У цих умовах, соціально-трудова потенціал (СТП) регіону стає не лише ключовим ресурсом для забезпечення життєдіяльності та підтримки економіки під час війни, але й визначальним фактором для успішної повоєнної відбудови.

На тлі цих трансформацій, диджиталізація виступає не просто як технічний процес, а як стратегічний вектор, здатний якісно змінити характер та ефективність використання СТП. В умовах війни, цифрові технології дозволяють підтримувати гнучкість ринку праці, забезпечувати дистанційну зайнятість, доступ до освіти та психологічної підтримки. Після її завершення, диджиталізація стане рушійною силою для модернізації виробництва, розвитку інноваційних галузей, підвищення конкурентоспроможності регіональних підприємств та створення нових, високотехнологічних робочих місць. Проте, незважаючи на очевидні переваги, Кіровоградщина стикається з низкою проблем у впровадженні та використанні цифрових інструментів для розвитку СТП, що потребує системного аналізу та розробки дієвих рішень.

Мета нашого дослідження - комплексний аналіз сутності та стану соціально-трудова потенціалу Кіровоградської області в контексті викликів війни та перспектив диджиталізації, а також обґрунтування стратегічних напрямів використання цифрових технологій для його якісного розвитку та підвищення конкурентоспроможності регіону.

Узагальнюючи наукову думку Пасеки С., Семикіної М., Костишиної Т., Немченко Т., В'юник О., Сторожук О. та інших вчених, пропонуємо категорію «*соціально-трудова потенціал (СТП) регіону*» [1-4] визначати як інтегровану сукупність якісних та кількісних характеристик працездатного населення, що включає їхні знання, навички, кваліфікацію, досвід, фізичне та психологічне здоров'я, мотивацію до праці, а також соціальні та інституційні умови, що сприяють або перешкоджають його реалізації. Це не лише наявні трудові ресурси, а й їхній потенціал до розвитку, адаптації до нових викликів та генерації інновацій. Фактично, СТП є життєво важливою артерією, що живить економіку та соціальну сферу, визначаючи здатність регіону до зростання, інновацій та відновлення.

Кіровоградська область, перебуваючи під впливом війни, стикається з низкою специфічних проблем, що позначаються на стані її соціально-трудового потенціалу:

- демографічні дисбаланси та міграційний відтік населення (війна спричинила значний відтік населення, особливо молоді та кваліфікованих фахівців, як за межі країни, так і до більш безпечних регіонів, це призводить до старіння населення, зменшення частки працездатного населення та "відтоку мізків");

- дисбаланс між попитом і пропозицією на ринку праці (зміна економічної структури регіону під впливом війни (пріоритет оборонних замовлень, згорання окремих видів бізнесу) призводить до невідповідності кваліфікації наявних кадрів потребам ринку праці);

- погіршення психологічного здоров'я населення (тривалий стрес, травматичний досвід війни, вигорання, невизначеність майбутнього, – все це негативно впливає на психологічний стан населення, знижуючи працездатність, мотивацію та загальне благополуччя);

- обмежений доступ населення до якісної освіти та перекваліфікації (часткове руйнування освітньої інфраструктури, фінансові обмеження, складнощі з фізичним доступом до навчальних закладів у мешканців з сільської місцевості перешкоджають отриманню нових знань та навичок, необхідних для адаптації до змінюваних умов ринку праці);

- низький рівень інноваційності та технологічної оснащеності робочих місць (у порівнянні з більш розвиненими регіонами, Кіровоградщина має недостатній рівень впровадження сучасних технологій на виробництві та в системі управління, що гальмує розвиток висококваліфікованих кадрів).

Диджиталізація має розглядатися як потужний каталізатор якісних інноваційних змін у розвитку СТП Кіровоградщини, пропонуючи рішення для подолання існуючих проблем та відкриваючи нові можливості, зокрема такі:

- демократизація доступу до освіти та навчання (онлайн-платформи, MOOC-курси, віртуальні лабораторії дозволяють отримати актуальні знання та навички (в тому числі цифрові, STEM-спеціальності) незалежно від місця проживання, що є критично важливим для реінтеграції ВПО та адаптації місцевого населення);

- створення нових форм зайнятості (розвиток дистанційної роботи, фрилансу та гібридних форматів дозволяє розширити ринок праці, залучати кваліфіковані кадри, що перебувають за межами регіону, та надавати гнучкі умови зайнятості для тих, хто не може працювати в офісі);

- підвищення ефективності управління ринком праці (цифрові платформи для пошуку роботи, аналізу даних про попит і пропозицію, а також автоматизація процесів дозволяють більш ефективно зводити роботодавців та шукачів роботи, прогнозувати потреби ринку та оперативно реагувати на зміни);

- розвиток інноваційного потенціалу (цифрові інструменти сприяють обміну знаннями, мережевій взаємодії, створенню стартапів та інноваційних проєктів, що підвищує креативність та конкурентоспроможність СТП регіону);
- підтримка психологічного здоров'я (онлайн-сервіси психологічної підтримки, телемедицина та цифрові платформи для групової взаємодії допомагають долати наслідки стресу та вигорання, підвищуючи ментальну стійкість населення);

Разом з тим справедливо підкреслити, що впровадження диджиталізації на Кіровоградщині стикається з низкою перешкод:

- недостатній рівень цифрової інфраструктури (проблеми з доступом до високошвидкісного інтернету, особливо у сільській місцевості, та недостатня забезпеченість сучасним обладнанням);
- низький рівень цифрової грамотності населення регіону (значна частина населення, особливо старшого віку, має недостатні цифрові навички, що ускладнює їхню адаптацію до нових реалій ринку праці, доступ до онлайн-сервісів, обмежує вибір місць працевлаштування);
- відсутність єдиної стратегії диджиталізації регіону (фрагментарні ініціативи без чіткого плану та координації зусиль всіх стейкхолдерів (влада, бізнес, освіта, громадськість) гальмують системний розвиток);
- недостатнє фінансування (обмежені бюджетні ресурси та складнощі із залученням інвестицій у цифрові проєкти);
- проблеми кібербезпеки (ризик кібератак та несанкціонованого доступу до даних, що вимагає посилення захисних механізмів).

Для ефективного використання інструментів диджиталізації у розвитку соціально-трудоного потенціалу Кіровоградщини необхідно впровадити комплексний підхід, що охоплює такі напрями:

- розробка та впровадження регіональної стратегії диджиталізації СТП (створення чіткого плану дій із залученням всіх зацікавлених сторін, визначенням пріоритетних напрямків, цільових показників та механізмів моніторингу);
- модернізація цифрової інфраструктури (забезпечення повсюдного доступу до високошвидкісного інтернету, розвиток мережі "точок доступу", оснащення освітніх закладів та громадських просторів сучасною комп'ютерною технікою);
- масштабні програми підвищення цифрової грамотності (запровадження безкоштовних або доступних курсів для всіх вікових груп населення, з акцентом на практичні навички, необхідні для роботи та повсякденного життя в цифрову епоху);
- адаптація освітніх програм до потреб цифрової економіки (інтеграція цифрових навичок у всі рівні освіти, розвиток STEM-освіти, створення програм перекваліфікації з акцентом на ІТ-спеціальності, кібербезпеку, аналіз даних);
- стимулювання інновацій та розвитку цифрових стартапів (створення регіональних інкубаторів та акселераторів, надання грантів та менторської

підтримки для молодих підприємців у сфері ІТ, розробка механізмів державно-приватного партнерства);

- впровадження електронних сервісів у сфері праці та зайнятості (розвиток цифрових платформ для пошуку роботи, дистанційних консультацій з працевлаштування, електронних реєстрів вакансій та резюме);

- посилення кібербезпеки (інвестиції у захист даних, навчання персоналу та населення правилам кібергігієни, співпраця з національними та міжнародними партнерами у сфері кібербезпеки);

- психологічна підтримка в цифровому форматі (розвиток онлайн-сервісів для психологічної допомоги, доступної для широких верств населення).

Підсумовуючи, підкреслимо, що диджиталізація є не просто трендом, а стратегічною необхідністю для розвитку соціально-трудового потенціалу Кіровоградської області, особливо в умовах війни та післявоєнної відбудови. Диджиталізація відкриває унікальні можливості для підвищення якості людського капіталу, створення нових робочих місць та забезпечення стійкого економічного зростання. Проте для реалізації соціально-трудового потенціалу населення регіону необхідні системні зусилля з боку місцевої влади, бізнесу та освітніх установ, спрямовані на модернізацію інфраструктури, підвищення цифрової грамотності, адаптацію освітніх програм та створення сприятливого середовища для інновацій. Тому лише інтегрований підхід дозволить Кіровоградщині перетворити цифрові виклики на можливості для якісного розвитку її соціально-трудового потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Костишина Т., Тужилкіна О., Шаповалов В. Розвиток соціально-трудового потенціалу населення в умовах цифрової трансформації зайнятості. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. (6 (15)). С. 222-226. <https://doi.org/10.32782/dees.15-34>

2. Пасєка С.Р., Семикіна А.В. Соціально-трудова потенціал регіону: методологічні аспекти дослідження в умовах інноваційних змін та загроз. *Економіка та суспільство*. 2024. № 70. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5391> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-134>

3. Немченко Т., В'юник О., Сторожук О. Соціально-трудова потенціал населення в умовах цифровізації зайнятості та інноваційних змін в економіці. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-54>

Семикіна М.В., Дмитришин Б.В., Бугасва М.В. Цифрові трансформації та інтелектуальний бізнес: нові перспективи. розвитку людського потенціалу та соціально-економічних систем. *Економічний простір*. 2025. № 199. С.113-121. <https://doi.org/10.30838/EP.199.113-121>